

หางตก

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์พระ วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๔

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้วันอุโบสถ อีกหนึ่งปีก็เข้าพรรษา การเข้าพรรษาเห็นใหม่ พระต้องอยู่จำพรรษาเพื่อจะได้เร่งรีบความเพียรใจ จะเร่งความเพียร ในเมื่อเข้าฤดูฝนเราจะต้องหาประจำที่ไม่ออกไปภายใน ๓ เดือน นี่อีกหนึ่งปีก็ใช้ใหม่ ถ้ามันจะเข้าพรรษาเราจะหาที่อยู่เป็นประจำ เราจะเร่งรีบความเพียรของเรา

วันนี้วันอุโบสถ ถ้าอุโบสถศีลเห็นใหม่ เราลงอุโบสถเพื่อให้ระลึก ลงอุโบสถเพื่อความสะอาด เพื่อความมั่นคงของศีล เพื่อความมั่นคงของหมู่คณะ เพื่อสังฆกรรม นี่ลงอุโบสถอานิสงส์ของมัน

นี่ลงอุโบสถเป็นประเพณี ถ้าเราทำจริงทำจังนะ เราตั้งใจ เราทำจริงจังของเรา เราอย่าไปคุ่นชิน ถ้าเราคุ่นชินมันสักแต่ว่า ทำแต่พอเป็นพิธีแล้วทำให้มันผ่านไป แต่ถ้าเราจริงจังเห็นใหม่ เวลาเราบวชใหม่ เวลาลงอุโบสถเห็นใหม่ ฟังอุโบสถ เวลาท่องปาติโมกข์นะ ถ้าสวดดีๆ พระฟังมันจะซึ่งมาก มันซึ่งมาก

โลกเขาเวลาเขามีความรื่นเริงกัน เขาต้องมีหรรสพสมโภช เวลาเรารื่นเริงในธรรมเห็นใหม่ ความสงบสงัด ความระงับ ถ้าจิตใจมันระงับ ฟังปาติโมกข์เห็นใหม่ บอกถึงเครื่องอยู่ของเรา ศีล ๒๒๗ เป็นเครื่องอยู่ของเรานะ ถ้าเป็นเครื่องอยู่ของเรานะ สิ่งใดเห็นใหม่ โย ปน ภิกขุๆ เขาเตือนเราๆ มาตลอด ถ้าเราไม่ได้ทำความผิดพลาด แต่ในปัจจุบันนี้มันเป็นภาษาบาลี เราเป็นชาวไทยเห็นใหม่ เป็นภาษาไทย ความเป็นภาษาไทย ทำให้เราเข้าใจภาษานั้นไม่ได้ ประเพณีของเราถึงได้ให้ปลงอาบัติกันก่อน

เวลาเราว่า โย ปน ภิกขุ เห็นใหม่ เวลาถาม ครั้งที่ ๑ ครั้งที่ ๒ ครั้งที่ ๓ “เธอทำอย่างนั้นหรือเปล่า?” เราสาธุๆ กันมาตลอด ความสาธุของเราเห็นใหม่ เพื่อความสะอาดบริสุทธิ์ สิ่งนี้เป็นประเพณีวัฒนธรรม แต่เราจะทำประเพณี แต่เราจะทำด้วยความจริงจัง

ของเรา เราได้ฟังธรรมด้วย การฟังธรรมคือการเตือนสติกันนะ เวลาฟังเห็นใหม่ เวลาหลงตาทำนองพูด เวลาทำนเทศน์ แม้แต่ผู้เทศน์ ผู้เทศน์ด้วย เวลาเทศน์ออกไปฟังธรรม ธรรมที่เกิด ธรรมเป็นขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเราเป็นศากยบุตรพุทธชิโนรส เราเป็นสัตตะ เป็นภิกษุ เป็นสมมุติสงฆ์ สัตตะมีความเกี่ยวข้องกับอยู่

ความสัตตะ ผู้ข้อง ข้องในอะไรละ ข้องในกิเลสค้นหาความทะยานอยาก ถ้ามันกิเลสค้นหาความทะยานอยาก เวลามันจ้องหองพองขนมันชูหางนะ มันยกหูชูหางเห็นใหม่ เพราะอะไร เพราะเราขาดสติ สิ่งนั้นทำไป ทำไปจนเป็นความคุ้นชิน ทำกันเป็นประเพณี เราต้องตั้งสติกัน เราเป็นพระกรรมฐาน เราเป็นพระป่า พระกรรมฐานเห็นใหม่ สิ่งนี้เป็นประเพณีของเรา

ประเพณีนะ โลกเขามีประเพณีวัฒนธรรมของเขา เราก็มีประเพณี เรามีอริยประเพณี อริยประเพณีเห็นใหม่ คูสิ รุดงควัตร คีต ๒๒๗ คีต ๕ คีต ๘ คีต ๑๐ คีต ๒๒๗ แล้วคีต ๒๑,๐๐๐ ข้อ นี้เป็นคีตเห็นใหม่ คีตนี้เป็นธรรมและวินัย ถ้าธรรมวินัยอย่างนี้ มันเพื่อปกป้องคุ้มครองดูแลเรา ถ้าปกป้องคุ้มครองดูแลเรา สิ่งนี้จะเป็นรั้วรอบหัวใจของเรา

เราจะพยายามหาตัวบ้าน ถ้าเราทำจริงจังของเราเห็นใหม่ คีต สมาธิ ปัญญา ถ้าเรามีศีล คีตเป็นความปกติของใจ เราจะเกิดปัญญา เกิดความมั่นคงของเรา ถ้าเกิดความมั่นคงของเราเห็นใหม่ นี้ฟังธรรม สิ่งที่ฟังธรรมของเรา ฟังธรรมเตือนสติของเรา ถ้าเรามีสติปัญญาเราเตือนสติของเราละ

คูสิ สุนัขเห็นใหม่ ถ้ามันรู้ว่ามันผิดนะ มันหางตกทันทีเลยนะ แต่ถ้ามันไม่รู้ตัวนะ คูสิ คูมันพองขนเห็นใหม่ มันจะกัคนะ โอโฮ มันพองทั้งตัวเลย เวลากิเลสมันอยู่ในใจเราละ เราไม่มีสติตามมันทัน มันเป็นอย่างนั้น แต่เราไม่รู้ไม่เห็น เราไม่รู้ละ เราไม่รู้เพราะอะไร เราไม่รู้เพราะความคิดเป็นเรา สรรพสิ่งเป็นเรา ความคิดเป็นเรา เราว่าเราคิด ดีคิดถูกใจ อวิชชามันปิดหัวใจเราไว้ ถ้าอวิชชามันปิดหัวใจเราไว้ เราคิดสิ่งใด เราทำสิ่งใด เราก็ว่าสิ่งนั้นเป็นความถูกต้องดีงามไปหมด

ความถูกต้องดีงาม เวลาความถูกต้องดีงามเห็นใหม่ มุมมองเห็นใหม่ ธรรมสภาจนา เอตมมุงคผลมุตตมัง เวลามุมมองนะ สังกรรม หยาบละเอียดมันแตกต่างกันนะ ทำสิ่งนี้เราถึงเวลาเห็นใหม่ อย่างเช่นการทำอุโบสถ อุโบสถเห็นใหม่ สงฆ์เขาทำกรรมไม่ได้ เรา

จะต้องมาพร้อมกันหมด ผู้ใดมาไม่ได้ต้องให้มันทะมา ต้องบอกมา ต้องบอกกล่าวมาว่า มาไม่ได้ ต้องฝากใครมา

ถ้าไม่ฝากใครมานะ เราลงอุโบสถนะ ถ้าสงฆ์เป็นวรรคมาไม่พร้อมกันเห็นใหม่ คุณติ เวลาทางโลกประชาธิปไตยเห็นใหม่ เสียงข้างมาก แต่เวลาธรรมเวลาบวชเห็นใหม่ มันทามติ ไม่ใช่เสียงข้างมาก ทั้งหมด ค้านแม้แต่เสียงเดียวก็ไม่ได้ เพราะอะไร เพราะอยู่ ด้วยความร่วมมือเป็นสุข

ฉะนั้นเวลาสงฆ์เป็นวรรคทำกรรมไม่ได้ เวลาอุโบสถศีล เราต้องมาทั้งหมด เว้นไว้แต่กนิมนต์ เขานิมนต์เฉพาะ เห็นใหม่ ๕ องค์ ๑๐ องค์ กนิมนต์ของเขา แต่สังฆกรรมเห็นใหม่ คุณติ เวลาอุโบสถเราต้องมาร่วมกันทั้งหมด แล้วถ้าค้านขึ้นมา นี้ มุมมอง เวลาค้านขึ้นมา เวลาทำอุโบสถนะ สิ่งนั้นทำได้ สิ่งนั้นทำไม่ได้ แล้วเวลาค้าน ขึ้นมา มุมมองของคนมันไม่เหมือนกัน

ถ้ามุมมองของคนไม่เหมือนกัน คุณติ เวลาสาวกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาบวชนะ มาหลากหลายนัก เวลาบวชแล้วกลายเป็นสีขาวหมดเห็นใหม่ ลงอยู่ในธรรมวินัยหมด ถ้าลงอยู่ในธรรมวินัยหมด สิ่งนี้มันอยู่ในธรรมวินัย แต่มาหลากหลายไขใหม่ มาหลากหลายมาจากต่างมุมมองไขใหม่ สิ่งนี้ถูกหรือผิดละ สิ่งใดถูก สิ่งใดผิด สิ่งใดต่างๆ ถูกผิดเห็นใหม่ ความหยาบความละเอียด

ถ้าความหยาบความละเอียดเกิดขึ้นมา สิ่งนี้มันขัดแย้ง มันไม่ลงใจเรา ถ้าไม่ลงใจเรา เราคุยกันด้วยเหตุด้วยผล สิ่งนั้นถ้ามันลงกันได้ เราควรพูด ธรรมสากัจฉา ความเป็นธรรมเป็นมงคลนะ แต่ถ้ามันพูดแล้วพูดไปกันไม่ได้ มันมีความขัดแย้งเห็นใหม่ ถ้าคุณภาวเราดีกว่า เราสูงกว่า เราค้านไว้ในใจ

ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลามีพระไปฟ้องไป บอกว่าที่นั่น ทำอย่างนั้นๆ “แล้วทำไมเธอค้านๆ ไม่ได้” ให้ค้านไว้ในใจ ถ้าค้านไว้ในใจหมายความว่า ถ้าเราค้านไว้ในใจในความรู้สึกเราว่า “สังฆกรรมนี้ ถ้าทำไปแล้วมันเป็น โมหิมะ มันเป็น โมหะ” สิ่งใดมันไม่ถูกต้องจึงถาม ถ้าเราพูดไปมัน.. นี่คือวินัย

แต่ธรรมละ ธรรมคือความกระทบกระทั่งคือความแตกแยก ถ้ามันกระทบกระทั่งมันแตกแยกกันเราไม่พูด แต่ถ้าเราไม่ค้านไว้ในใจ เรามีส่วนร่วมเห็นใหม่ เรามีกรรมร่วมกันไปเห็นใหม่ นี่ไงสายบุญสายกรรม ถ้าสายบุญสายกรรมเราค้านไว้ในใจ สิ่งนี้ไม่ถูกต้อง แต่ถ้าเขาทำขึ้นมา หมุกณะสิ่งนี้เขาทำขึ้นมา เวลาเขาไปเห็นถูกเห็นผิดเข้า เขาก็จะพัฒนามาที่เราเห็นใหม่

นี่เรื่องดำเนินไปนะ ถ้ามันรู้ ถ้าจิตมันรู้นะ จิตมีสติรู้ หางตกนะ หางตกคือความเศร้าใจไง เวลาเราทำผิด เราทำสิ่งใดก็แล้วแต่ที่มันมีความผิดพลาด เราสะเทือนใจนะ มันเศร้าใจ พอมันเศร้าใจ ธรรมสังเวช

มันเป็นธรรมนะ ความเศร้าใจอะไรต่างๆ นี่ เราเศร้าสร้อยหงอยเหงาไปเลย ความเศร้าใจไม่ใช่หงอยใจ สุนัขเวลามันกัดกันนะ ถ้ามันสู้กันไม่ได้ มันจะนอนหงายท้องเลย ยอมแพ้วๆ ตัวหนึ่งจะไม่กัดจะไม่ทำลาย เพราะอีกตัวหนึ่งมันยอมแล้ว

จิตใจของเรา ถ้าเรามีสติปัญญา มันรู้เท่า มันรู้เท่านะ มันเศร้าใจเห็นใหม่ ธรรมสังเวช มันเป็นธรรม แล้วสังเวชเห็นใหม่ สังเวชตรงไหน สังเวชที่ว่าถ้าขาดสติแล้วมันมีแต่ความทวิฏฐิมานะ มันอหังการ มันพองขน มันชูหาง มันว่ามันถูกต้องดีงาม

แล้วความถูกต้องดีงามกับความถูกต้องดีงาม มันกระทบกระทั่งกันเห็นใหม่ พอมันกระทบกระทั่งกัน เราไม่เข้าใจเห็นใหม่ เวลามันพองขน มันชูหาง มันปะทะกัน แต่ถ้าพอเรารู้ว่าผิด ขนนั่นมันยุบหมดเลย ทางที่ชูอยู่มันตกเลยนะ นี่ไงหางตก ถ้ามันหางตกเรามีสตินะ เรามีสติกิเลสมันเป็นอย่างนั้น กิเลสมันหางตกเลย พอมันหางตกขึ้นมา มันรู้ของมัน มันรู้ของมันมันสะเทือนใจของมัน นี่คือการแก้ไข นี่คือการปัดจัดตั้ง นี่คือการปฏิบัติ

ถ้าจิตมันแก้ไข มันรู้ของมัน เรามาทำอะไรกัน เราวชกันมานี้เห็นใหม่ คุณิ จะเข้าพรรษาอยู่แล้ว อีกหนึ่งปีก็เข้าพรรษา แล้วเข้าพรรษาเราจะรีบเร่งชวนชายของเรา เพื่อให้จิตใจของเรามีหลักมีเกณฑ์ขึ้นมา ถ้าจิตใจเรามีหลักมีเกณฑ์นะ อยู่ไหนก็อยู่ได้ ความเป็นอยู่ของเราะ โลกนี้เป็นอย่างนี้

เขาไม่บวชนะ คนที่เขาไม่บวชเข้ามา เขาเป็นคฤหัสถ์ของเขา เขาก็ดำรงชีวิตของเขาชีวิตหนึ่งนะ เราบวชเข้ามาเห็นใหม่ เราเป็นนักพรต เราเป็นศากยบุตร เราเป็นพุทธ

ชิโนรส เราเป็นลูกหลานชาวศากยะ เราเป็นลูกหลานขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศาสดาของเรา อาจารย์เอกของโลก อาจารย์ใหญ่ของเราก็องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นใหม่ คุณิเขาเคารพนับถือกันทั่ววิญญะ

ไม่ใช่แต่ในโลกนี้นะ เทวดา อินทร์ พรหม ก็เคารพนับถือ แล้วเราเป็นผู้มีศรัทธา มีความเชื่อ เราเสียดละเห็นใหม่ โลกเขานะ เขาก็ใช้ชีวิตหนึ่งเหมือนกัน เขาทุกข์ยากนะ เขาก็มีความสุขรื่นเริงของเขาในความเห็นของเขา ถ้าเขาประกอบสัมมาชีวะประสบความสำเร็จ เขาก็มีความสุขความพอใจของเขา นั่นคือความเห็นของเขา ความเห็นของเขา

แต่เวลาเขาแก่เขาเผ่าขึ้นมาเห็นใหม่ เขาจะอย่างไรต่อไปล่ะ เขาจะดำเนินชีวิตอย่างไรต่อไป เวลาแก่เผ่าขึ้นมา ก็อยากจะบวช อยากจะมีอริยทรัพย์ อยากจะมีเครื่องผ่อนคลาย อยากจะมีหัวใจร่มเย็นเป็นสุขเห็นใหม่ นี่หางตกเหมือนกัน เวลาเขารู้ตัวขึ้นมาเขาหางตกนะ ใช้ชีวิตทั้งชีวิต อุตส่าห์ทำมาเพื่อเป็นสมบัติของเรา มันก็ไม่มีสิ่งใดเป็นของเรา มันเป็นเรื่องอาศัยทั้งนั้นเลย หามาได้ขนาดไหน ก็หามาได้เป็นสมบัติสาธารณะ เสียไปเท่าไร บำรุงศาสนาไปเท่าไร บำรุงชาติไปเท่าไร บำรุงต่างๆ แล้วเหลือมันก็นับเป็นอามิสใจ แล้วสิ่งที่เป็นคุณงามความดีมากกว่านี้เห็นใหม่ ถ้าคุณงามความดีมากกว่านี้เหมือนพวกเราที่มีหุมีตา ที่หูดาสว่างอยู่นี้ไง

เราหูดาสว่างอยู่นี้ เรามาตั้งใจอยู่นี้ แล้วเราก็มองไปทางโลกสิ เขามีความสุข เขามีความรื่นเริง เรามีความทุกข์ เรามีแต่ความลำบากลำบาก มันลำบากขนาดไหน มันก็ลำบากเพื่ออริยทรัพย์ มันจะเอาทรัพย์ภายในมันก็ต้องตั้งใจหน่อย มันก็ต้องมีสติปัญญาของเราเห็นใหม่ ถ้ามีสติปัญญามันรู้ทัน พอมันรู้ทัน ทั้งชีวิตของเขา เขามารู้ตัวต่อเมื่ออายุขัยเขาใกล้ฝั่ง เขาหางตกเลย

ไอ้เราล่ะ ไอ้เราอยู่ปฏิบัติปัจจุบันนี้ถ้ามีสติปัญญาขึ้นมา ถ้ากิเลสมันไม่พองตัวขึ้นมา มันก็หางตกเหมือนกัน สิ่งที่หางตกเป็นธรรมสังเวช โลกเขาเป็นกันอย่างนั้น โลกเขาใช้ชีวิตกันของเขอย่างนั้น เราก็ใช้ชีวิตของเรา ถ้าเราใช้ชีวิตของเราเห็นใหม่ เราเป็นนักพรต เราเป็นนักบวช เราเป็นผู้เห็นภัยในวิญญสงสาร เห็นภัยโดยการศึกษาว่า อะไรเป็นภัย อะไรไม่เป็นภัย

แล้วในปัจจุบันนี้เวลาเราเข้ามาในหัวใจของเรา มันเป็นภัยใหม่ ถ้ากิเลสมันเป็นภัยกับเรา ถ้ามันเป็นภัยกับเราเห็นใหม่ มันชูหาง ชูหางหมายถึงว่ามันเพลนิง มันชูหางคือขาดสติไง มันชูหางคือมันเพลิดเพลนิงไป คือกะนองไปกับวิญญูะ มันไม่ย้อนกลับมาเป็นมรรค มันไม่ย้อนกลับมาเป็นความจริง ถ้ามันย้อนกลับมาเป็นความจริงเห็นใหม่ เวลามันก็คือเวลาเหมือนกันนั่นแหละ แต่จิตใจเรามีสติปัญญาขึ้นมา มันมีสติปัญญาเห็นใหม่

เวลาจิตเราดีแล้ว เรานั่งสมาธิภาวนา จิตเราดีเรามีความร่มเย็นเป็นสุข เวลาจิตเราฟุ้งซ่าน เวลาจิตเราถดถอยขึ้นมา มันทุกข์ยากขนาดไหน ก็จิตดวงเดียวนี้แหละ จิตดวงเรา นี่แหละ จิตหัวใจเรา นี่แหละ เดียวดีเดียวร้าย เวลามันดีขึ้นมา เราก็มีความสุขร่มเย็น เราก็มีหลักมีเกณฑ์ เวลามันร้ายขึ้นมา มันทำลายไปหมดเลย

ถ้ามันทำลายเห็นใหม่ พอมันทำลาย นั่นแหละมันพองขน พอมันพองขนขึ้นมา มันอหังการขึ้นมา แต่มันทำไครอะ คำว่าทำร้ายเห็นใหม่ พองขนแต่ทำลายตัวเองเห็นใหม่ แต่ถ้ามีสติเห็นใหม่ มันไม่พองขน มันหางตก พอมันหางตกขึ้นมา มันไม่ทำอะไร เรา มันพร้อมใจ ใจเราพร้อมขึ้นมา เรามีสติปัญญาขึ้นมา ถ้ามีสติปัญญาขึ้นมาเห็นใหม่ มันจะรักษาตัวมัน นี้ธรรมสังเวช

ถ้ามีธรรมสังเวชนะ เราจะมีสติ เราจะไม่ทำอะไรผิดพลาดจนเกินกว่าเหตุ ใจความผิดพลาดของคน คุณติ เราหยิบของขึ้นมา เราผลอมันก็หลุดไม้หลุดมือไปเป็นธรรมดา นี่ก็เหมือนกัน ชีวิตประจำวันมันก็มีความผิดพลาด ความผิดพลาดเห็นใหม่ ในเมื่อเรายังมีชีวิตอยู่ เรายังมีการดำเนินการอยู่ แต่ความผิดอย่างนี้มันไม่เจตนา ไม่มีสิ่งใดมันผิดแล้วมันไม่กระทบกับใคร

แต่ถ้ามันเป็นเรื่องของกิเลสนะ เป็นการวางยากัน เป็นการขุดหลุมพรางกัน เวลา มันผิดพลาดขึ้นมา มันเสียใจนะ เสียใจเพราะอะไร คุณติเวลาหมา ๒ ตัวมันกัดกันเห็นใหม่ ถ้าตัวหนึ่งมันยอม มันนอนหงายท้องขึ้นมา อีกตัวหนึ่งยังไม่ทำเลย แล้วนี่มนุษย์เหมือนกัน มันทำอย่างนี้มันเสียใจไง ถ้ามันเสียใจเพราะอะไร เพราะมันมีเจตนา มีการกระทำ มีเวรมีกรรมต่อกัน

แต่เมื่อเราผิดพลาดของเรา มันเป็นตัวของเราเอง ผลมันมาที่เราเอง แต่ถ้าเรามีสติปัญญา เราจะเห็นโทษของเราเอง เห็นโทษว่ามันเป็นเพราะอะไร มันเป็นเพราะว่าเราขาดสติ ถ้าเราขาดสติมันผิดแล้วหนหนึ่งใช่ไหม วันหลังอย่าทำ วันหลังอย่าเป็นอย่างนี้ อีก มันก็แก้ไขของมัน ไปเห็นใหม่ มันจะฝึกฝน

การฝึกฝนการกระทำขึ้นมาในงานภายในนะ งานของสมณะเราเห็นใหม่ ศีลธรรมเป็นสมบัติของพระ ศีลและธรรมนี้เป็นสมบัติของเรา สมบัติของเราจะไม่มีข้าวของเงินทองเหมือนเขา สิ่งที่เขาบริจาคมา สิ่งที่เขาทำมาเห็นใหม่ มันก็เป็นสมบัติสาธารณะ มันเป็นอवास เป็นที่อยู่ของอารามิกเป็นผู้ไม่มีเรือน พวกเราไม่มีเรือนนะ ถ้าอยู่ก็อยู่เรือนว่าง เราอยู่ในเรือนว่าง เราอยู่ในป่า อยู่ในอะไรต่างๆ เห็นใหม่ เราไม่ต้องอาศัยแบบโลกเขา สิ่งนี้เป็นสมบัติสาธารณะ แล้วมันเป็นสมบัติเราไหมล่ะ ถ้าเป็นสมบัติเรานะ ทำไมมันต้องพลัดพรากจากเราไปล่ะ ทำไมเราต้องตายจากมันไป เวลาเราสิ้นชีวิตเราก็ต้องตายจากมันไป โลกเขาก็เป็นเหมือนกันนี้แหละ แต่มุมมองมันไม่เหมือนกัน

มุมมองของโลกเขาเห็นใหม่ เขาถือสิทธิ โลกเขาเป็นสมมุติ เขาสมมุติเขียนกฎหมายกันขึ้นมา คนนี้ตายไปเป็นมรดกตกทอดให้ลูกให้หลานให้สายเลือดโดยกฎหมาย

แต่ทางพระเราล่ะ ทางพระเรามันเป็นอะไร ทางพระเราเป็นธรรมวินัยใช่ไหม ภิกษุถ้ามีผู้อุปฐากอยู่ ครูบาอาจารย์ที่เสียชีวิตไป บริหาร ๘ นั้นตกทอดถึงผู้อุปฐากใจ เว้นไว้แต่ไม่มีผู้อุปฐากใช่ไหม ของของนั้นตกเป็นของสงฆ์ สงฆ์ให้แบ่งกัน ให้เจ้างานต่อกัน ให้แบ่งกันในสงฆ์นั้นให้เป็นธรรม นี่พูดถึงวินัยเห็นใหม่ ของมันตกอยู่ในสาธารณะ

แต่ถ้าเป็น ศีล สมาธิ ปัญญา มันตกอยู่กับใคร สิ่งที่เราปฏิบัติมันตกอยู่กับใคร จิตได้สัมผัสมันตกกับเรานะ ปัจจัตตัง สันติภูฏิกโก สิ่งนี้จะเป็นประโยชน์กับเรา ถ้าหางคก มันจะเป็นประโยชน์นะ ก็หางคกมันจะซ่อนทวนกระแสน้ำเข้ามาสู่ใจ ถ้ามันชูหาง มันส่งออก มันส่งออก ส่งออกไปข้างนอก พอมันส่งออกไปข้างนอก มันเป็นประโยชน์กับใคร โลกนี้เขาเป็นกันอยู่อย่างนี้แล้ว

คูติ การบริหารจัดการเห็นใหม่ มหาบุรุษต่างๆ เขาทำอย่างไร เพราะเขาบริหารจัดการ เขาทำของเขาเพื่อบริหารจัดการให้สังคมเย็นเป็นสุข เขาได้เป็นมหาบุรุษ แบบครูบาอาจารย์ของเราเห็นใหม่ คูติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในบรรดาสัตว์ ๒ เท้า จะไม่มีใครเลิศกว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ในบรรดาสัตว์ ๒ เท้า นี่มันเลิศที่ไหน โลกเขาบอกว่าเป็นมหาบุรุษ ตามประวัติศาสตร์เห็นใหม่ แต่ในธรรมของเรา ในธรรมของเรา เวลาของเราเห็นใหม่ ครูบาอาจารย์เราท่านหวังสิ่งใด ท่านไม่ได้หวังสิ่งใดเลย เพราะสิ่งนี้เป็นผลของวิญญู การเกิดและการตายเป็นผลของวิญญู สิ่งที่ทำมา มีชื่อในประวัติศาสตร์เท่านั้นเอง ประวัติศาสตร์เห็นใหม่ ถ้าเราเป็นคนสร้างประวัติศาสตร์ เกิดตายๆ เราก็มาศึกษาประวัติศาสตร์เราเองนี่แหละ เราเกิดตายขึ้นมา เราเกิดมาชาติหนึ่ง เราได้สร้างคุณงามความดีไว้ เขาจดเป็นประวัติศาสตร์ไว้

เวลาเราตายไป เรามาเกิดใหม่เป็นนาย ก. นาย ข. นาย ง. เกิดมาก็มาศึกษาสิ่งที่ตัวไม่รู้ตัวเองนะ ไม่รู้ตัวเองว่าตัวเองตายไปเกิดมาก็มาอย่าที่เก่าของตัว นี่ไง ภพชาติ เพราะเราไม่มีสติปัญญาจะรู้ได้ เวลาเราไม่มีสติปัญญาที่จะรู้ได้ แต่เราปฏิบัติไปมันรู้ได้ ยิ่งมันรู้ได้ นะ ครูบาอาจารย์เวลาปฏิบัติไปจิตก็ต้องสงบขึ้นมา ท่านย้อนอดีตชาติของท่านขึ้นมา มันเศร้าใจนะ มันเศร้าใจ ซ้ำๆ ซากๆ อยู่อย่างนี้ๆ แล้วก็เวียนตายเวียนเกิดอยู่อย่างนี้

แต่เวลาเราเกิดขึ้นมา สดๆ ร้อนๆ มันเป็นของใหม่ตลอดเวลา มันไม่เวียนตายเวียนเกิด มันเป็นปัจจุบัน ปัจจุบันมันหลงใหลใหม่ มันหลงปัจจุบันมันก็เป็นอดีตอนาคต ใหลใหม่ อนาคตจะเป็นอย่างนั้น พรุ่งนี้จะดี มะรืนจะดี ชาติหน้าจะดี มันก็ว่ากันไปเห็นใหม่ โลกพูดกันอย่างนั้นจริงๆ โลกเขาบอกเลย เขาต้องการทำบุญกุศลไว้ เพื่อไปพบพระศรีอริยเมตไตรย เพื่อจะได้ปฏิบัติง่าย รุ่งง่าย เวลาส่งมันส่งไปนุ่น

แล้วปัจจุบันนี้ละ ปัจจุบันนี้ถ้าเราทำของเราดีนะ พระศรีอริยเมตไตรยกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเราพระสมณโคดมของเรา มันก็อันเดียวกัน อันเดียวกัน ที่ตรัสรู้หรือสังขเหมือนกัน มรรคผลมีหนึ่งเดียว ธรรมะมีอยู่โดยดั้งเดิม พูดถึงเวลาในภักดิ์ เวลาคู่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอริยสังขเหมือนกัน พระศรีอริยเมตไตรยก็

อริยสังเหมือนกัน อริยสังเหมือนกัน ความว่างเหมือนกันนะ ความว่างเหมือนกัน ถ้ามันพิจารณามันพิจารณาเหมือนกัน แล้วถ้าเหมือนกันในปัจจุบันนี้ทำไมไม่ทำ

ในปัจจุบันนี้ก็อยากจะทดลองชีวิตไง อยากจะใช้ชีวิต อยากจะสัมผัส อยากจะรับรู้ว่ามันจะ कैไหนไง มัน कैไหนนะ ถ้าเวลามันทุกข์ขึ้นมา มันดีขึ้นมา มันก็ชั่วคราว พยับแดด แต่เวลามันทุกข์ขึ้นมา มันเจ็บช้ำน้ำใจ ความเจ็บช้ำน้ำใจถ้าเราไม่มีสติปัญญา เห็นไหม เราเสียใจดีใจไปกับเขา

ครูบาอาจารย์ท่านสอนประจำ เราจะยุบขอบไปกับเขา เราจะพองไปกับเขา เขาดีเราก็ดีใจไปกับเขา เขาเสียใจเราก็ร้องไห้ไปกับเขา เราจะต้องเจ็บช้ำน้ำใจไปกับเขาทุกๆ อารมณ์เลย นั่นเพราะเขาพอใจของเขา เขาทำของเขา แล้วเราละ เราเป็นอย่างนั้นไหม เราก็เป็นอย่างนั้นมาตลอดแล้ว ถ้าเราเป็นอย่างนั้นมาตลอดแล้วนะ เราเห็นภัยในวัฏสงสาร เราถึงมาบวชเป็นภิกษุ ภิกษุเป็นผู้ขอ เป็นผู้เห็นภัยในวัฏสงสาร

ถ้าเห็นภัยในวัฏสงสารนะ มันใหม่เข้ามาตลอดนะ ดูไฟไหม้ฟางสิ เห็นไหม ไฟสุ่มขอนมันค่อยๆ ลามไปๆ นะ จนกว่าขอนนั้นมันจะหมด ชีวิตนี้เห็นไหม ตั้งแต่ทุกข์มา มันเผาจนมาเห็นไหม มันเผาจนมาถึงหมดอายุขัย แล้วมันก็ตายไป เวลามันตายไปนะ เวลามันตายไปได้ชีวิตใหม่ ได้ภพใหม่ แล้วภพใหม่มันเป็นอย่างไรละ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ถ้าทำดีของเรา เราเกิดมาเป็นชาวพุทธพบพุทธศาสนา เราถึงได้มาทำบุญกุศลกัน เพื่อถ้ามันเกิดก็ขอให้บุญพาเกิด ให้มีบุญพาเกิด มีผู้จุนเจือ มีผู้ดูแล มีผู้รักษา มีหมู่มิคณะ มีผู้จุนเจือกันไป

แต่ถ้ามันบาปพาเกิดนะ ถ้าบาปพาเกิด เกิดเป็นมนุษย์ได้ไง บาปพาเกิดก็ไปเกิดในนรกอเวจีสิ นรกนี่เกิดแน่นอน เห็นไหม มันผลของวิญญู ถ้ามันลงนรกอเวจีแล้ว มันใช้กรรมหมดแล้วมันจะไปไหน มันก็ผ่อนคลายขึ้นมา ผ่อนคลายขึ้นมา ผ่อนคลายเพราะอะไร ผ่อนคลายเพราะเราก็ทำดีมาเหมือนกัน เราใช้กรรมหมดแล้ว เราใช้เวรกรรมนั้นขึ้นมา มันก็ผ่อนคลายขึ้นมา แล้วเวลาเกิดเห็นใหม่ ทุกข์ๆ ยากๆ

ความทุกข์ๆ ยากๆ ถ้าเกิดเป็นมนุษย์ ทุกข์ยากขนาดไหน คนเราไม่ใช่ดีเพราะการเกิด! คนเราดีเพราะมีสติปัญญา เรามีสติเห็นใหม่ เวลาเกิดขึ้นมาแล้ว ทรัพย์ที่ประเสริฐที่สุดเห็นใหม่ มนุษย์สมบัติ ถ้ามนุษย์สมบัติแล้ว นี่เราบวชด้วย เป็นมนุษย์สมบัติด้วย

เป็นศากยบุตรด้วย เป็นมนุษย์สมบัติ เป็นศากยบุตรพุทธชินนรต เราได้เข้ามาเป็นบุตรขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราจะต้องทำคุณงามความดีของเรา ถ้ามันทำจนจิตมันเป็นความจริงขึ้นมาะ มันรู้มันเห็นมันเข้าใจหมดละ

ถ้ามันรู้มันเห็นมันเข้าใจเห็นใหม่ มันมีสติปัญญา ถ้ามีสติปัญญา ทำสิ่งใด จะทำสิ่งใดมีสติพร้อม จะทำสิ่งใดนะมีสติปัญญาตามนั้นไป แต่ที่เราทำกันผิดพลาดอยู่ที่นี่ เพราะเราขาดสติ พอมันขาดสตินะ อวิชามันโหมใส่ละ อวิชามันกระที่บ้ำ เวลาเราผิดพลาดขึ้นมา นั่นก็ดี นี่ก็ถูกต้อง ในเมื่อผิดแล้วก็แล้วกันไป ทำให้มันหนักหนาสาหัสเข้าไปเห็นใหม่

เวลาผิดพลาดขึ้นมา อวิชามันโหมกำลังใส่เข้าไปเลย ถ้าเข้าไปเลยเห็นใหม่ แล้วเราทำไปมันก็หนาไปเรื่อยๆ แต่ถ้าเรามีสติปัญญาละ ทุกอย่างมันต้องแก้ไข ถ้ามันแก้ไขได้นะ มันฟื้นมาได้ สิ่งที่ฟื้นมาได้ ถ้ากิเลสมันหางตกนะ มันเป็นประโยชน์กับเรา ถ้ากิเลสมันหางตก สติมันก็มาพร้อม ถ้าเราสำนึกได้ ความสำนึกนั้นมันมาพร้อมกับสติปัญญา เพราะสิ่งที่จะหางตกได้มันต้องมีเหตุ

ถ้ามันไม่มีความรู้สึกหางมันจะตกได้อย่างไร หางของกิเลสมันชูอยู่ตลอดเวลา แต่เพราะมีสติปัญญา พอมีสติปัญญาสำนึกได้ หางมันก็ตก ถ้าหางมันตกแล้วเห็นใหม่ เราระลึกได้ เราแก้ไขเรา ถ้าเราแก้ไขของเรานะ พุทโธก็ได้ ปัญญาอบรมสมาธิก็ได้ พุทโธของเราไปเรื่อยๆ มันจะทุกข์มันจะยากนะ

เขาบอกว่า “พุทโธนี้มันยากมาก ทำอะไรมันยากมาก” ป่ารกชัฏ เราจะปรับพื้นที่ให้เป็นสวนไร่นา มันก็ต้องลงแรงหน่อยหนึ่ง แต่ถ้ามันเป็นสวนเป็นไร่เป็นนาอยู่แล้ว เราจะต้องไปล้มป่าใหม่ พุทโธใหม่ๆ ป่ามันรกชัฏ กิเลสมันกล้าแข็ง มันก็ต้องลงแรงลงแรงก็ต้องพุทโธซัดๆ ต้องต่อสู้กันรุนแรงหน่อยหนึ่ง

แต่ถ้าเราต่อสู้รุนแรงจนเราล้มได้ เราล้มป่าเห็นใหม่ ป่าคือต้นหาความทะยานอยาก ล้มป่าไม่ได้ตัดต้นไม้ต้นเดียว ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะตัดป่าทั้งป่าเลยไม่ได้ตัดต้นไม้แม้แต่ต้นเดียว ตัดทิวภูมิมานะ ตัดความเห็นผิด ล้มมันไป พอล้มมันไปเห็นใหม่ มันอ่อนลงๆ พุทโธมันก็ง่ายขึ้น พุทโธมันไม่ได้ยากอย่างนี้ตลอดไปนะ ไม่ใช่พุทโธตั้งสติแล้วมันจะทุกข์อย่างนี้ตลอดไป มันจะล้มลุกคลุกคลาน

เรื่อยๆ นะ ถ้าเป็นขณิกสมาธิจนจิตมันสงบมากขึ้นๆ จนเป็นอุปัชฌาระ อุปัชฌาระพอมันออก
รู้ พิจารณาอย่างนี้แล้วพิจารณาตริกในธรรม ตริกในธรรมคืออะไร คือสังขารธรรม

สังขารธรรมคืออะไร? สังขารธรรมคือธรรมะที่มีอยู่โดยดั้งเดิม ธรรมะที่เป็นสังขารธรรม แต่
มันยังไม่กระเทือนกิเลสไป มันยังไม่สะเทือนหัวใจของเราไป แต่เราพิจารณาบ่อยครั้ง
เข้าๆ มันสงบมากขึ้นมากขึ้นๆ จิตใจละเอียดมากขึ้น พอจิตใจละเอียดมากขึ้นมันก็เปิด
ลิ้นชักอะ สิ่งที่เป็นสังโยชน์ สิ่งที่เป็นทิฏฐิมานะ มันอยู่กับภวาสวะ อยู่กับภพ อยู่กับใจ
เราเปิดลิ้นชัก พอมันพิจารณากาย พอมันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม มัน
สะเทือนนะ ถ้าได้เปิดลิ้นชักนะ พอเปิดลิ้นชักขึ้นมามันสะเทือนหัวใจ ถ้าสะเทือนหัวใจ
เห็นไหม เวลาพิจารณาไป โอ้โฮ มันพองหมดคนนะ ขนมันพองหมดเลย มันสะเทือนหัวใจ

ถ้ามันสะเทือนหัวใจ เราพิจารณาซ้ำพิจารณาซาก พิจารณาบ่อยครั้งเข้าๆ มันจะ
ถอดมันจะถอนใจ เห็นไหมปัญญาที่มันเกิดขึ้น มันไม่ใช่มัวนึ่มๆ

ไอนี้มัวไปหมดเลย “จิตสงบก็พิจารณาดี พุทโธไปเรื่อยๆ พอจิตสงบก็พิจารณา
กายดี”

..แล้วพิจารณาอย่างไรล่ะ? มันมัวนึ่ม พอมัวนึ่มขึ้นมาเราก็ละล้าละลังนะ ผู้ปฏิบัติ
ละล้าละลัง ถ้าอาจารย์ของเราพูดไม่เด็ดขาด ไม่จริง แล้วเราทำอย่างไร เราก็ละล้าละลัง
จะไปหน้าก็ไปไม่ได้ จะถอยหลังก็ถอยไม่ได้ เอ๊ะ มันก็กึ่งๆ อยู่อย่างนี้ มันไปหน้าก็ไม่ได้
ถอยก็ไม่ได้ แต่ถ้าครูบาอาจารย์ของเรานะ ถ้ามันไปหน้าไม่ได้ มันถอยไม่ได้ ก็มันไม่
แน่ใจ มันไม่แน่ใจเพราะอะไร ไม่แน่ใจเพราะเราไม่รู้จริง แล้วพอเราไม่เห็นจริง ถ้าเราไม่
เห็นจริง เราก็พยายามทำความสงบของมันให้มันชัดเจนขึ้นมา เห็นไหมจะลึ่มป่า ถ้าเรา
จะลึ่มป่ามันลำบากขนาดไหน เราจะลึ่มป่า

แต่ถ้าเราได้ลึ่มป่า เราได้ทำเป็นไรเป็นสวนขึ้นมาแล้วนะ เราดูแลรักษาเฉยๆ พอ
เป็นสวน เราจะเก็บผลนะ ปลูกเงาะ ปลูกทุเรียน จะทำป่าขึ้นมา ภูเขาเขียวข้าว จะได้ข้าว
ข้าว ข้าวเหนียว ข้าวสาทิ ได้ทั้งนั้น

ถ้าเราทำของเรา ถ้าเราพิจารณาของเรา ถ้าจิตมันสงบขึ้นมา ถ้ามันเห็นเวทนา เห็นกาย เห็นจิต เห็นธรรม มันเห็นต้นข้าวแล้วนะ มันเห็นทุเรียนแล้ว ออกดอกแล้ว เต็มมันจะเป็นผลน้อยๆ มันจะเป็นผลอ่อนๆ เราจะดูแลรักษามันเห็นใหม่ พิจารณาไปมันเห็น

นี่มันมีเทคนิคของมัน ไม่ใช่มันมัวมันไปเรื่อย จิตสงบก็พิจารณากายสิ แล้วกายไหน ก็พิมพ์หนังสือกันนะ อสุภะ โอ้อโฮ พิมพ์กันแจกกัน ถ้ามันพิมพ์อสุภะแจกหนังสืออสุภะได้นะ โรงพิมพ์นั้นเป็นพระอรหันต์ โรงพิมพ์นั้นเป็นพระอรหันต์แล้ว แจกกันเต็มไปหมด มันเป็นเรื่องข้างนอก อสุภะมันเกิดที่ใจมันเห็น ถ้าใจเราดูเราเห็นขึ้นมาอสุภะมันเกิดที่นี่ อันนั้นมันเป็นความปรารถนาดีของโลก โลกเขาปรารถนาดี เขาจะช่วยเหลือกัน โอ้อโฮ พิมพ์หนังสือแจกนะ เป็นภาพอสุภะเต็มไปหมดเลย

เราเป็นภิกษุนะ เราเป็นศากยบุตรพุทธชินนโรส เวลาเกิดขึ้นมานะ การกระทำมันเกิดขึ้นมาจากจิต มรรค มรรคญาณมันเกิดมาจากไหน เวลากงจักร ความคิดที่ทำลายหัวใจของเราเจ็บแสนนัก มันมาจากไหน แล้วเวลาจะแก้จะไปเอามาจากตำราข้างนอก นั่นหรือ ตำราข้างนอกมันเป็นปูนหมายป้ายทางให้เรารู้ เรารู้เราดูเลขของเรา แล้วเราต้องฝึกให้มันขึ้นมาได้

ถ้าเราฝึกขึ้นมาได้เห็นใหม่ คุณ็ความเร็วของแสง ความเร็วของแสงเขารู้ได้อย่างไร เพราะเขาทดสอบเห็นใหม่ นี่ความเร็วของใจ ถ้าสติปัญญาเราไม่ทัน เราจะยับยั้งมันอย่างไร ถ้าสติปัญญาเราเร็วกว่าแสง เรายับยั้งสิ่งที่มันส่งออกไปให้มันสงบระงับได้ พอสงบระงับได้มันมีกำลังของมัน มีกำลังแล้วมีความรู้สึก อย่างนี้สมาธิมีกำลัง มีกำลังมันเป็นกายของมัน พอมันเป็นกายของมันสะท้อนเป็นอะไร มันก็สะท้อนกับมาสู่ใจ เพราะใจมันสะท้อนมาก นี่ใจมันเกิดที่นี่ อสุภะมันเกิดที่นี่ อสุภะมันเกิดที่จิตนั่นรู้นั้นเห็น นั้นวิปัสสนา นั่นพิจารณา อสุภะมันไม่ใช่เกิดที่กระดาก

เวลาในวิสุทธิมรรคเห็นใหม่ เวลาจะไปเที่ยวป่าช้า ในวิสุทธิมรรคบอกเลย ให้ไปเหนือลม อย่าไปได้ลมนะ ถ้าไปได้ลมได้กลิ่นก่อนมันเข้าไปไม่ไหวหรอก ให้ไปเหนือลม คุณลมพัดทางไหน ให้ไปเหนือลมแล้วทำจิตให้สงบ ฟังอสุภะแล้วหลับตา ถ้ามันมีภาพติดนะ เรากลับมาพิจารณาภาพนั้นต่อได้ ถ้ามันฟังภาพนั้นไม่ติดเพราะมันไม่มีสติ มันไม่มีสมาธิ มันฟังไม่ติดหรอก มันก็ไปเห็นแต่ภายนอก เห็นภายนอกมันก็สลัดใจ

เห็นภายนอก ภายใน ภายในกาย เห็นภายนอกมันเป็นสมณะ เห็นภายนอกเห็นแล้วจิตใจมันไม่กระด้าง

ถ้าเราไม่ไปเห็นซากศพเห็นไหม นี่มรณานุสติ เห็นความตายคิดถึงความตายเห็นไหม หางตกเลย เวลามันหางตกมันจะเข้าสู่สมาธิ ถ้าเวลามันหางตกเห็นไหม จิตมันไม่คึกคะนองออกไป เขาไปพิจารณามันเป็นสมณะ แต่ถ้าจิตมันสงบแล้ว พอจิตมันสงบแล้ว มันเห็นภาพขึ้นมา นั่นนะเห็นกาย ถ้ามันเห็นกาย เห็นกายอย่างไร เห็นกายวิภาคะมันจะแยกส่วนอย่างไร เห็นกายอย่างไร

นี่คืออริยทรัพย์ นี่คือทรัพย์สมบัติของเรา ทรัพย์สมบัติที่เราแสวงหา เขาขุดเหมือนขุดทองกัน เขาหาทองคำ เราขุดหัวใจของเรา ขุดในสติปัญญาของเรา ใช้สติใช้ปัญญาขุดความรู้สึกนึกคิด ฝึกภาวนาสวะ จิตปฏิสนธิจิต จิตนี้เวียนตายเวียนเกิด เราใช้มรรคใช้สิ่งต่างๆ ขุดค้นมัน ค้นหามัน เป็นประโยชน์กับเรา

เราทำของเราเพื่อประโยชน์กับเรานะ ถ้าเราไม่มีสติปัญญา เวลามันจงหองพอง ขน มันชูหาง มันเป็นเรื่องทวิภูมิมานะ ออกไปทางโลกทั้งนั้นเลย แต่ถ้ามันหางตกนะ กิเลสถ้ามันหางตกได้ มันจะย้อนกลับเข้ามาสู่จิตดวงนั้น ถ้าสู่จิตดวงนั้น นั่นเป็นจุดเริ่มต้นของการทวนกระแสเข้าไปสู่สังขารม ถ้าส่งออกมันเป็นโลกียปัญญา ปัญญาของโลก การศึกษา การเผยแพร่ เขาใช้ปัญญาเพื่อการศึกษา เพื่อให้ได้ปุนหมายปายทางในธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

แต่ในการประพฤติปฏิบัติของเรา เราอยากได้มรรคได้ผล มันตั้งแต่หางตก จิตมันสลดสังเวช มันจะย้อนเข้าสู่ตัวมัน ถ้าการย้อนเข้าสู่ตัวมัน นั่นคือภาคปฏิบัติ ปรียติปฏิบัตินะ การเผยแพร่เขาใช้วิชาการทางสุตมยปัญญา เพราะมันเป็นทางวิชาการที่สื่อความหมายเป็นปรัชญาสื่อกับโลกกัน

แต่ธรรมะเวลาจะสื่อในภาคปฏิบัติ สื่อถึงสังขารม มันจะสื่อเข้าสู่หัวใจ ถ้าหัวใจมันหางตก มันเข้าไปสู่สังขารจะความจริง มันรู้คั่นของมัน แล้วมันจะได้ประโยชน์ของมัน เห็นไหม ตั้งแต่โสดาปัตติมรรค สกิทาคามีมรรค อนาคามีมรรค อรหัตตมรรค “ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ” ไม่มีเหตุไม่มีมรรค ผลไม่มี โสดาปัตติมรรคก็โสดาปัตติผล สกิทาคามีมรรคก็สกิทาคามีผล อนาคามีมรรคก็อนาคามีผล อรหัตตมรรคก็อรหัตตผล ไม่มีเหตุ

ผลไม่มี! มันต้องมีเหตุมีผลของมัน ไม่ใช่มันนี่มๆ มันนี่ไม่มี ต้องสักจะความจริงมันจะ
ไปเกิดขึ้น

นี่ศากยบุตรพุทธชินโรส เราเป็นนักบวช เราเป็นนักพรต เราเห็นภัยในวัฏสงสาร
เราต้องตั้งสติตั้งปัญญาของเรา แล้วพยายามสร้างขึ้น ให้เกิดขึ้นในหัวใจของเรา แล้วเรา
จะเข้าใจ รู้จริง เป็นสันติปฏิภาณ เป็นปัจฉัตตัง เป็นความจริงในหัวใจของเรา เอวัง